วัฒนธรรมการทำงานร่วมกันทั้งในโรงเรียนและร่วมกับชุมชนองค์กรท้องถิ่นได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิรูปการบริหารการศึกษาที่เป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งต่อระบบการบริหารการศึกษาในระดับอื่น ๆ ต่อไป

สรุปได้ว่าแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนต้องการให้มีการกระจายอำนาจการบริหารไปสู่โรงเรียน เพื่อท้องถิ่นชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาค่านิยมและการเรียนรู้ การดำรงชีวิตตามธรรมชาติของผู้เรียน โดยการจัดการระบบบริหารภายในโรงเรียน หรือสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อบริหารและจัดการศึกษาตามบทบาทและภารกิจของโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ตอบสนองและสอดคล้องกับนโยบายความต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งในปัจจุบันที่ทุกฝ่ายกำลังมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นจริงโดยมุ่งเน้นให้เกิดความเป็นเอกภาพและความเป็นอิสระในการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษาร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาในส่วนของความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ดังที่ศักรินทร์ สุวรรณวิโรจน์ (2540 : 14) ได้สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในส่วนของการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีอำนาจในการจัดการศึกษาได้มากขึ้น อำนาจของสถานศึกษาที่ว่านี้ หมายถึง อำนาจในการใช้จ่ายเงินงบประมาณซึ่งได้รับการจัดสรรมาให้แก่สถานศึกษาโดยตรงในลักษณะงบอุดหนุนทั่วไปโดยคิดเป็นรายหัว อำนาจในการบริหารงานบุคคลที่สถานศึกษาสามารถสรรหาและให้คุณให้โทษครู อาจารย์ การควบคุมกำกับและประเมินมาตรฐานครู อาจารย์ในสถานศึกษารวมทั้งมีอำนาจในการกำหนดหลักสูตรเองได้ภายใต้กรอบหลักสูตรแห่งชาติ

จากแนวคิดที่หลากหลายขององค์กร สถาบัน นักคิด นักการศึกษา และงานวิจัยต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาไทยให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายสูงสุดได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องดำเนินการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษากันอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เป็นด้วยเพราะเหตุว่าระบบการจัดการภายในโรงเรียนเป็นปัจจัยหลักและมีความสำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงในส่วนอื่นๆของบทบาทและภารกิจในโรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ และยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักหน่วยปฏิบัติที่มีความสำคัญที่สุดของระบบบริหารการศึกษาของชาติในระดับล่างสุด และยังกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลทั่วประเทศ ซึ่งถือว่าอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน และชุมชนท้องถิ่นมากที่สุดในการที่ให้ความรับผิดชอบจัดการศึกษาในพื้นที่เขตบริการที่รับผิดชอบอยู่ จะเห็นได้ว่าบทบาทภารกิจ และความรับผิดชอบของโรงเรียนประถมศึกษานั้นมีความสำคัญยิ่งต่อระบบบริหารการศึกษาของชาติ ดังนั้นการที่จะจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติที่กระจายอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศได้

อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายความต้องการของทุกระดับ ไม่ว่าระดับชาติ ชุมชนท้องถิ่นนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของระบบบริหารการศึกษาที่ใช้อยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งถ้าหากระบบบริหารการศึกษามีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีความเหมาะสม มีอำนาจ เป็นอิสระในการดำเนินงาน มีการวางแผน และการใช้แผนยุทธศาสตร์ตลอดจนการให้มีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน องค์กรท้องถิ่นในการบริหารการจัดการในโรงเรียนเพื่อที่จะนำทรัพยากรจากท้องถิ่นและจากภาครัฐมาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการบริการการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์และนโยบายของชุมชนสังคมประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

กฎหมาย พระราชบัญญัติ และแผนต่าง ๆ กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

1.-พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้บัญญัติให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งโดยเจตนารมย์ต้องการให้มีกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติให้มีคุณภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ตลอดจนความต่อเนื่องในนโยบายการจัดการศึกษามาทุกระดับ ซึ่งได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อบังคับใช้ในการจัดการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2542) ส่วนสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประเด็นหลัก แนวคิด หลักการ และจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นไปเพื่อปฏิรูปเปลี่ยนแปลงแนวคิด ปรัชญา ระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมไทยโดยปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารการศึกษา การสนับสนุนค้นคว้าการวิจัย การพัฒนาวิชาชีพครู การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ในการจัดการศึกษาของชาติทุกระดับ ซึ่งด้วยความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ซึ่งจำเป็นต้องมีกฎหมายแม่บททางการศึกษานั่นคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา ดังที่ประเวศ วะสี (2541 : 5-6) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติว่า

1).-ระบบกับคนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา

2).-เราจัดการศึกษาด้วยระบบราชการซึ่งเป็นระบบควบคุมทั้งๆที่การศึกษาเป็นระบบส่งเสริมความงอกงาม การศึกษาของเราจึงถูกบอนไซการเจริญงอกงามอยู่ในกระถาง เราจึงต้องปฏิรูปการศึกษา

3).-เราจำเป็นต้องใช้กฎหมายมาจัดระบบโครงสร้างการศึกษาเสียใหม่ ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือจัดระบบใหม่

4).-ในพระราชบัญญัติ ควรมีประเด็นหลักที่ก่อให้เกิดระบบใหม่ทางการศึกษา ดังนี้

4.1).-ให้มีการกระจายอำนาจและสิทธิในการจัดการศึกษาออกไปให้ทั่วถึง

4.2).-จัดความสัมพันธ์ระหว่าง กระทรวง ทบวง กรม กับสถานศึกษาเสียใหม่ ให้สถานศึกษามีอิสระที่จะคิดที่จะทำ

4.3).-จัดให้มีมาตรฐานและการประเมินเพื่อใช้ในการปรับปรุงโดยองค์กรอิสระ

4.5).-จัดให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติมิใช่จากการท่องจำอย่างเดียว

4.6).-นำสื่อมาใช้ในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

4.7).-ส่งเสริมวิชาชีพครูให้ต่างจากระบบปัจจุบัน ให้มีแรงจูงใจให้ผู้เป็นครูอยู่เป็นครูที่ดี

4.8).-จัดระบบการเงินเพื่อการศึกษาเสียใหม่มิใช่ให้เงินแก่โรงเรียนแต่ให้แก่ผู้เรียนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.9).-ส่งเสริมการวิจัยการศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบผลการปฏิบัติงานและนำผลมาปรับปรุงตนเอง หน่วยงาน และระบบการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ด้วยเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวจึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นแม่บทในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของไทยให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน

1.1.-สาระสำคัญพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2542)

ในบทที่ 1 หมวดที่ 1 บททั่วไป จุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา กล่าวถึง การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1).-เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2).-มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

3).-มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4).-มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา

5).-มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6).-ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษา

7).-การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

ในหมวดที่ 2 ได้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ในมาตรา 11 และ 12 ไว้ว่า หน่วยงานที่จัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ทั้งรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการสถาบันอื่นๆ สามารถจัดการศึกษาได้ตามกฎ กระทรวง

สำหรับในหมวดที่ 3 ระบบการศึกษา ได้กล่าวไว้ในมาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษาที่เป็นสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน และศูนย์การเรียน

ส่วนในหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ในส่วนของการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ ได้กำหนดไว้ดังนี้ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา มีคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดูแล กำกับการจัดการศึกษา ในเขตพื้นที่ตามหลักเกณฑ์ วิธีการตามกฎ กระทรวง ให้กระทรวงกระจายอำนาจบริหารไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อม จัดการศึกษาได้ในแต่ละพื้นที่

จากหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดแนวทางไว้คือ ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทั้งการประกันภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นองค์กรมหาชน โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี และเสนอผลงานต่อสาธารณชน กรณีสถานศึกษามีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ ต้องจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด

ในหมวดที่ 7 ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดให้มีกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง และออกใบหรือ

เพิกถอนใบประกอบวิชาชีพได้ ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ตามกฎหมายกำหนด และให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา และให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้ในหมวดที่ 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีอิสระในการดูแล บำรุงรักษา จัดการทรัพย์สิน และผลประโยชน์จากทรัพย์ของสถานศึกษานั้น ๆ โดยรัฐต้องจัดงบประมาณให้กับการศึกษาเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปสำหรับผู้เรียนภาคบังคับและภาคพื้นฐานในลักษณะของเงินทุนการศึกษาผู้ยืมงบและทรัพยากรอื่นเป็นพิเศษตามความจำเป็น ค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุน / เงินอุดหนุนทั่วไป

1.2.- แนวทางการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหาร กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 23-35) ได้เสนอหลักการและแนวทางสำคัญในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารการศึกษา ในสถานศึกษาหรือในโรงเรียน ดังนี้

1).-หลักการ

1.1).-การบริหารและการจัดการศึกษา มีเป้าหมายความสำเร็จหรือวิสัยทัศน์อยู่ที่การให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล และตรงกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ด้วยการบริหารและจัดการศึกษาที่เป็นระบบโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

1.2).-การปฏิรูประบบบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของการจัดการศึกษาข้างต้น ตลอดถึงการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และเจตนารมย์แห่งรัฐธรรมนูญ ทั้งยึดหลัก 5 ประการ คือ ความเป็นเอกภาพ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ระบบบริหารการศึกษาจะต้องสร้างเอกภาพด้านนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา มีการกระจายอำนาจการบริหาร และจัดการศึกษาศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ให้กับหน่วยปฏิบัติมีอิสระในการดำเนินงานอย่างเต็มที่ และเปิดโอกาสให้กับประชาชนเอกชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลป และวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่นของตนได้อย่างเต็มที่

1.3).-การกระจายอำนาจการศึกษาให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่และการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษานั้น จะยึดพื้นที่ซึ่งมีขนาดไม่ใหญ่จนเกินไปเป็นหลัก เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ สะท้อนศักยภาพและความต้องการของประชาชน และประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2).-แนวทางในการดำเนินการ

2.1).-ให้ปรับอำนาจหน้าที่และองค์กรของกระทรวงส่วนกลางเพื่อทำหน้าที่ในการกำกับสนับสนุน และส่งเสริมด้านนโยบาย แผน มาตรฐานการศึกษา ทรัพยากรการศึกษาและตรวจสอบติดตามและประเมินผล การดำเนินการของหน่วยปฏิบัติด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมโดยจัดให้มีองค์กรหลักในรูปคณะบุคคล 4 คณะ คือ สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการการศาสนาและวัฒนธรรม

2.2).-การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับต่ำกว่าปริญญาจะกำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษาที่มีขนาดพอเหมาะสำหรับการจัด และการบริหารการศึกษาโดยมีองค์คณะบุคคลที่มาจากตัวแทนประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น และให้สถานศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารงาน โดยบริหารงานภายใต้การกำกับของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.3).-ในส่วนของสถานศึกษาระดับปริญญาจะให้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานทุกด้าน และเป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับของสภาสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2.4).-สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่หรือทำหน้าที่ด้านการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะกิจอื่นๆ กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำหน้าที่ส่งเสริมด้านนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3).-การจัดองค์กรการบริหารการศึกษา

แนวทางการจัดองค์การการบริหารการศึกษาจะยึดเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลัก ดังนี้

3.1).- กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เป็น 2 ระดับ คือ

3.1.1).-การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปยึดเขตพื้นที่ประเทศเป็นเขตการศึกษา

3.1.2).-การศึกษาขั้นพื้นฐาน และต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จะยึดพื้นที่ตามเขตปกครองที่ไม่ใหญ่มากเกินไป โดยมีเกณฑ์ประชากรประมาณ 120,000 คนขึ้นไป มีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายและมีจำนวนใกล้เคียงกัน มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ติดต่อกัน และเป็นเขตปกครองที่ประชาชนมีความคุ้นเคยอยู่แล้ว

สำหรับการบริหารงาน จะกระจายอำนาจทุกด้านไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั้ง 2 ระดับ โดยส่วนกลางจะมีหน้าที่ในการกำกับ สนับสนุน และประสานงานด้านนโยบาย มาตรฐานการศึกษา ทรัพยากรการศึกษา และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

3.2).-การเลือกใช้เขตปกครองเป็นเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

เขตปกครองที่มีขนาดพอเหมาะที่จะพิจารณากำหนดเป็นทางเลือกเพื่อจัดเป็นเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานและต่ำกว่าปริญญาตรีมี 2 ทางเลือก คือ พื้นที่เขตอำเภอ และเขตพื้นที่เลือกตั้ง สำหรับพื้นที่เขตจังหวัดมีขนาดใหญ่เกินไป ไม่สะท้อนศักยภาพและความต้องการของชุมชนได้ดีเท่าที่ควร และประชาชนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมได้น้อย

3.3).-การจัดองค์การการบริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา

การจัดองค์กรการบริหารการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

3.3.1).-สำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่กำกับ ดูแล และส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ทั้งของรัฐและเอกชน และการดำเนินการด้านศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ภายใต้เขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งส่งเสริม ประสานงานการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยดำเนินการภายใต้การกำกับของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาที่มาจากตัวแทนประชาชนและองค์กรต่างๆในท้องถิ่น รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ บริหารงานโดยผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริหารการศึกษามืออาชีพ

3.3.2).-สถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี โดยการกำกับสนับสนุนของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากผู้แทนครู ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิบริหารงานโดยผู้บริหารการศึกษามืออาชีพ โดยในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการจัดการศึกษา และการจัดหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

(2) เสนอแนะการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร สถานศึกษาในด้านบุคลากร งบประมาณ วิชาการ กิจการนักเรียน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับชุมชน

(3) ส่งเสริมสนับสนุนและกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพสุขภาพอนามัยของนักเรียน การระดมทรัพยากร การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสืบสานศิลปะจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

สำหรับการจัดระบบการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียน ให้มีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้บริหารการศึกษามืออาชีพที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเป็นอิสระ และคล่องตัวในการบริหารงานของสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1).-เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในสถานศึกษาที่ดูแลรับผิดชอบ

2).-ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3).-กำกับ ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรและหน่วยงานภายใต้สถานศึกษา ให้ดำเนินการจัดการศึกษาในความรับผิดชอบให้เป็นไปตาม นโยบาย คุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของกระทรวง เขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา

โดยการสนับสนุนส่งเสริมและให้ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า กรรมการประเภทอื่นรวมกัน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

ส่วนในด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน แนวโน้มตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ในหมวดที่ 7 ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 52 และ 53 ได้กล่าวถึง การบริหารงานบุคคล ข้าราชการครูว่า จะต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู โดยการบริหารองค์กรกลางและให้สถานศึกษามีอำนาจในการบริหารงานบุคคลได้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติการสรรหา การพัฒนา การธำรงรักษา และการให้ออกจากราชการเป็นอำนาจของสถานศึกษา โดยองค์คณะบุคคลกำกับดูแล

จากประเด็นหลัก หลักการแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักการแนวทางการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จึงกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะได้กล่าวถึง และกำหนดรายละเอียดของการจัดการศึกษาว่าใครมีบทบาทมากน้อยเพียงไร โดยภาพรวมจะช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านแนวคิด ทิศทางการจัดการศึกษาของไทย ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดระบบโครงสร้างการบริหารการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาครู คณาจารย์ และองค์กรวิชาชีพ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติที่มองเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ในส่วนของการปฏิรูป ระบบการบริหารการศึกษาที่มีหน่วยงานระดับกระทรวง เขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษาหรือโรงเรียน

การบริหารการจัดการในระดับสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นเน้นการกระจายอำนาจความเป็นอิสระคล่องตัว ในการบริหารงาน และมุ่งให้การมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรชุมชนท้องถิ่นและสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม ได้เข้ามาร่วมมีบทบาทในการบริหารการศึกษา ตามความ

พร้อมและศักยภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งมีองค์กรมหาชนเข้ามาดำเนินงานเป็นหน่วยงานอิสระ ที่จะเข้ามาควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ต้องการ โดยการประกันคุณภาพการศึกษา

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 8-9) ได้กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่จะผลักดันให้ปัจจัยต่าง ๆ มีคุณภาพและนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง โดยหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษายึดหลัก คือ

1).-รัฐ กระจายอำนาจ การกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการ งบประมาณ งานบุคลากร และทรัพยากรในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท

2).-รัฐ สนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

3).-รัฐ ต้องจัดให้มีการควบคุมคุณภาพ มีระบบการตรวจสอบ และแทรกแซงคุณภาพการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา

โดยมีกรอบของการประกันคุณภาพการศึกษา 3 ประการ คือ

1).-การควบคุมคุณภาพ(Quality Control) คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1).-การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิตปัจจัย และกระบวนการ

1.2).-การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน

2).-การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention) คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงคุณภาพประกอบด้วย

2.1).-การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานต่อประชาชน

2.2).-การตรวจสอบติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3).-มาตรฐานปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐาน

3).-การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนดประกอบด้วย

3.1).-การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.2).-การประเมินเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3).-การประเมินผล การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือประเมินคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน และส่งผลซึ่งกันและกัน โดยจะเกิดคุณภาพการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนดได้

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2541 : 102- 109) กล่าวในรายงานวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับด้านแนวนโยบายพื้นฐานด้านการศึกษา โดยมีข้อเสนอที่ควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ การจัดการศึกษาต้องกระจายอำนาจไปสู่หน่วยปฏิบัติทางการศึกษา คือโรงเรียนหรือสถานศึกษา หน่วยงานฝึกอบรมและส่วนอื่น ๆ ของสังคม กล่าวคือ

1).-กำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล บริหารโดยองค์กรบุคคล คือ คณะกรรมการที่มีประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง ประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นร่วมเป็นกรรมการ

2).-ให้อำนาจรองรับการจัดการศึกษาขององค์กรต่าง ๆ ที่จะดำเนินการได้โดยมีการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน จากองค์กรมหาชนที่ถูกต้องและเป็นอิสระ

3).-กำหนดบทบาทของหน่วยงานกลาง และหน่วยองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน ให้มีหน้าที่ กำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และดูแลในเรื่องมาตรฐานการศึกษา

การจัดการศึกษาให้เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในสังคม กล่าวคือ

1).-กำหนดให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ดูแลการศึกษาในท้องถิ่นให้มีคุณภาพตามสภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ

2).-กำหนดให้มีภาษีการศึกษา ในระดับท้องถิ่นขึ้น ให้ใช้กับการศึกษาในท้องถิ่นนั้นตามกำหนด และการควบคุมดูแลของประชาชน และองค์กรในท้องถิ่น

3).-การกำหนดให้องค์กรในชุมชนไม่ว่าจะเป็นวัด บริษัทห้างร้าน องค์กร ประชาชน ต้องให้บริการด้านการศึกษาในทุกรูปแบบที่องค์กรการศึกษาต้องการ

4).-ต้องการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารของโรงเรียนหรือหน่วยงานการศึกษาอื่นในระดับท้องถิ่นในระดับใดระดับหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษานั้น เน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษา และการให้มีส่วนร่วมของประชาชนองค์กรท้องถิ่น โดยต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมมีความชัดเจนและต่อเนื่อง โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นแม่บทในการกำหนดทิศทาง แนวทางและเป้าหมายในการปฏิบัติทั้งในระดับชาติหรือกระทรวง และระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาที่เป็นผู้ปฏิบัติให้เกิดผลต่อคุณภาพการศึกษาตามหลักการที่ว่า (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2541 : 65) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประชากรให้สามารถรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในด้านการ

เมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และแบบอย่างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อสมาชิกของสังคม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติภารกิจในการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ส่วนราชการและหน่วยงานองค์กรทุกระดับในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่อำนวยการประสานงานส่งเสริมและสนับสนุนในทุกๆด้านเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างอิสระ คล่องตัว และมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินงานทั้งในส่วนที่เป็นของผู้บริหารสถานศึกษาและองค์คณะบุคคล ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ทุกฝ่ายต้องการ

2.-แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปรับระบบบริหารจัดการ โดยการเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้นไว้ในวัตถุประสงค์ของการพัฒนา

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มปป)

1).-เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนทั้งในด้านร่างกายและสติปัญญา มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

2).-เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และชุมชน ให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนรวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

3).-เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มั่นคง และสมดุล เสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม

4).-เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

5).-เพื่อปรับระบบบริหารจัดการ เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชนและประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น

3.-แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนาธรรม ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนาธรรม ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กำหนดวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพให้เป็นกลไกในการสร้างคน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่อย่างไทยในสังคมโลกอย่างมีความสุข รวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติให้ก้าวหน้า มั่นคง สมดุล และยั่งยืนโดยให้ผู้ผ่านการศึกษามีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสำคัญดังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

และแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนาธรรม ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กำหนดนโยบายด้านการศึกษาไว้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539)

1).-เร่งรัดจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งผู้ด้อยโอกาส ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม

2).-ผลิตและพัฒนากำลังคนให้เอื้อต่อความต้องการและการพัฒนาของชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลาง และระดับสูง ในสาขาที่ขาดแคลน

3).-ปฏิรูปกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับทุกประเภท ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคต รวมทั้งสอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และการพัฒนาประชาคมโลก

4).-ปฏิรูปกระบวนการผลิต การสรรหา และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพและจรรยาบรรณในอาชีพ สามารถจัดการเรียนการสอนและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

5).-ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ระบบข้อมูลและข่าวสาร การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัย และการพัฒนาให้นำไปสู่องค์กร และสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

6)-ปฏิรูปการบริหาร และการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยมุ่งให้เกิดสมานฉันท์ระหว่างบุคคล และหน่วยงานรวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างองค์กร การกระจายอำนาจ

4.-แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (มปป.) กำหนดนโยบายดังนี้

1).-ปฏิรูปโรงเรียนให้สามารถบริการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ทั่วถึง โดยบรรยากาศที่ร่มรื่น สะอาดสวยงาม เอื้อต่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สนามกีฬา และอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ครบถ้วน มีสภาพพร้อมที่จะใช้งาน และมีแหล่งน้ำใช้ตลอดปี

2).-ปฏิรูปหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยยึดหลักการ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ให้สนองความแตกต่างของผู้เรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาส

3).-ปฏิรูปการเรียนการสอน ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่สมดุลในทุกด้านตามจุดประสงค์ของหลักสูตรแต่ละระดับ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สนองความแตกต่างในความสามารถ ความถนัด และความสนใจทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง และการให้ประสบการณ์การเรียนที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง รวมทั้งใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ช่วยการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

4).-ปฏิรูปครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในอาชีพ โดยพัฒนาให้มีจิตสำนึก อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการปฏิบัติงาน ใฝ่รู้สามารถพัฒนาตนเองและวิชาชีพให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม อุทิศตนในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สังคมยอมรับ และยกย่อง จัดปัจจัยแวดล้อมและระบบการเกื้อหนุน ช่วยเหลือครูให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย มีขวัญและกำลังใจ

5).-ปฏิรูปการบริหารโรงเรียน ให้สามารถวางแผนและจัดการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน และเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มบุคคลและองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารและการจัดการ

6).-ปฏิรูปการบริหารสำนักงานทุกระดับ ให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นการปรับระบบบริหารการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหาร ปรับปรุงระบบการวางแผน นิเทศ ติดตามผล และการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับระบบที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งการแก้ไข กฎระเบียบให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

7).-จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน

5.- แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดนโยบายการศึกษาไว้หมวด 3 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.)

1).-จัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต

2).-จัดการศึกษาและส่งเสริมการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นประโยชน์ ต่อพัฒนาการของเด็กตามสภาวะความต้องการพื้นฐาน ตามวัย ตั้งแต่ปฏิสนธิและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3).-ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับบริการ เพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา

4).-จัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง มีคุณภาพ และสะดวกแก่ผู้เรียน สถานศึกษาของรัฐบาลและของท้องถิ่นจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นบริการแบบให้เปล่า

การจัดการศึกษาในระดับใดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ให้เป็นไปตามกฎหมายการศึกษาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

5).-ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน รัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น

6).-ปฏิรูปการผลิตครูและการพัฒนาครูประจำการ โดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครู และวิชาการให้ได้มาตรฐาน และยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้น

7).-ส่งเสริมให้การอุดมศึกษามีความเป็นเลิศในการสร้าง พัฒนาองค์ความรู้ และเทคโนโลยี และให้การประสานวิทยากรสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การอุดมศึกษามีบทบาทนำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปในทิศทางที่พึงประสงค์

8).-ปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับทุกประเภทการศึกษาให้สนองต่อหลักการ และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ตั้งไว้

9).-ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับทั้งประชาชนโดยทั่วไป มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดและองค์ความรู้ และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ

10).-ส่งเสริมให้มีการเรียนภาษาต่างประเทศที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า การติดต่อสื่อสารในด้านวิทยาการการค้า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

11).-ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และต่อภาระส่งเสริมการเรียนรู้

12).-ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อขยายบริการการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยน และกระจายความรู้ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน และชุมชนได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

13).-ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบัน สังคมอื่น ๆ และสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการของการศึกษา การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

14).-สนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิชาการที่เอื้อให้ผู้มีปัญญาเลิศ หรือมีความสามารถพิเศษได้พัฒนาอัจฉริยภาพของตน

15).-สนับสนุนการขยายบริการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม และผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ให้กว้างขวางและทั่วถึงโดยรวดเร็ว

16).-ส่งเสริมการศึกษาของภิกษุ สามเณร และบุคลากรทางศาสนา เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้นำในการปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมให้แก่บุคคลและสังคม

17).-ปรับปรุงระบบบริหารการศึกษา ให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษารวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการภายในของสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้บุคคล และองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน

18).-ส่งเสริมให้เอกชน จัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น ให้มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และรับรองมาตรฐาน

19).-ระดม จัดสรร และใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ หมวด 4 ข้อ 4 ซึ่มีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, มปป.)

1).-ส่วนกลางกำหนดนโยบาย การวางแผนการศึกษาระดับชาติ ส่งเสริมมาตรฐาน จังหวัดและสถานศึกษาตัดสินใจด้านบริหารบุคคล และงบประมาณ

2).-มีคณะกรรมการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของรัฐ เอกชน ท้องถิ่น การวางแผนการศึกษาคำนึงถึงเอกภาพ ความต้องการของท้องถิ่น

3).-พัฒนาระบบการวางแผน ติดตามและประเมินผล ปรับปรุงการประสานการบริหาร จัดการศึกษาระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

4).-ส่งเสริม รับรองมาตรฐานความรู้ เพื่อการศึกษาอบรมหรือทำงานโดยใช้ระบบชั้นเรียนเป็นเงื่อนไข

5).-ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการประสานการใช้ทรัพยากรและการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ

6).-สนับสนุนสถานศึกษาในฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระอยู่ในกำกับของรัฐ มีเสรีภาพทางวิชาการ

6.- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับการกระจายอำนาจบริหารการศึกษา

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา มีดังนี้

หมวดที่ 1
บททั่วไป

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

หมวดที่ 3
สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา 40 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินงานตามวรรคสอง ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัย ตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับรองการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพ และเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 4
หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา 69 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 5
แนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ

มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

หมวด 9
การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 282 ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักการปกครองตนเอง ตามหลักเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

มาตรา 284 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลาย ย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

การกำหนดอำนาจ และหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1).-การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

2).-การจัดสรรสัดส่วนภาษี และอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่น ตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2540)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรพล แสนคำ (2534) ศึกษาเรื่องพัฒนาการการจัดการ การจัดองค์กรบริหารการศึกษาไทยในบริบททางการเมือง ช่วง พ.ศ. 2430 – ปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่าการจัดองค์การการบริหารการศึกษา สำหรับเหตุผลแห่งรัฐในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษานั้นตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐนำไปเป็นข้ออ้างในการที่จะควบคุมรวบอำนาจไว้ที่ส่วนกลางเพื่อความมั่นคงของชาติ และพบว่ากระแสความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยที่ทำให้รัฐต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารการศึกษาให้เหมาะสมต่อไป

จรินทร์ สุรเสรีวงษ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวางแผนของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจุบันการวางแผนของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมตามกระบวนการของการวางแผนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาของการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

1).-ต้องการให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับความรู้ด้านการวางแผนแก่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องการวางแผนและโครงการ

2).-จัดอัตรากำลังบุคลากรด้านการวางแผนให้เพียงพอเหมาะสมกับงาน

3).-ให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน การประเมินผลโครงการ

4).-มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอนกระบวนการวางแผนของโรงเรียนให้ชัดเจน

อนนก สิทธิประศาสน์ (2536) ได้กล่าวถึงการเตรียมระบบราชการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจว่า ข้าราชการไทยต้องมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน ลดโครงสร้างแนวดิ่งจากหน่วยงานส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่นให้น้อยลง เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนและเอกชน ปรับปรุงให้ตำบลมีรายได้เพียงพอเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น

สฤษดิ์ มินทร (2536) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาในสังคมไทย แนวคิด ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในอนาคต พบว่า การจัดการศึกษายังไม่สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งการบริหารการศึกษายังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารงานของโรงเรียน และเสนอว่ารัฐควรส่งเสริมให้เกิดบริบทให้ประชาชนได้มีบทบาทในการกำหนดอนาคตของตนเอง โดยการกระจายอำนาจให้กับชุมชนท้องถิ่นทุกด้านได้บริหารจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขชุมชนของตนเอง

สงบ ลักษณะ (2538) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้จังหวัดดำเนินงานพัฒนาและประเมินคุณภาพการศึกษาพบว่า

1).-ลักษณะขององค์กรที่ควรรองรับการกระจายอำนาจการพัฒนาและประเมินคุณภาพการศึกษา คือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ด้วยเหตุผลว่าตรงกับพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการที่กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นหน่วยงานกลางของกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ ประสานงานการจัดการศึกษาของสังกัดทุกระดับ ทุกประเภท ในจังหวัด

2).-ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ มีคณะบุคลากรเป็นฝ่ายในองค์กรรองรับงานพัฒนา และประเมินคุณภาพ มีประสบการณ์การพัฒนาและประเมิน มีความสามารถในการวางแผนแบบครบวงจร และมีความสามารถในการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนาและประเมิน มีศักยภาพลดหลั่นกันไปในหน่วยงานต่าง ๆ โดยสูงสุดในระดับเขต รองลงมาคือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และด้อยที่สุด คือ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด

3).-ในสภาพปัจจุบัน องค์กรระดับจังหวัด ยังไม่สามารถรองรับการดำเนินงานประเมินคุณภาพการศึกษาได้ครบถ้วน ยังคงต้องอาศัยระบบเครื่องมือประเมิน และทรัพยากรจากส่วนกลางแต่องค์กรระดับจังหวัดสามารถรับช่วงประสานงานประเมินคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ รายงาน และนำผลไปใช้

ธีรวัฒน์ หมู่วิเศษ (2539) ได้ศึกษารูปแบบการกระจายการศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารการศึกษา เขตการศึกษา 8 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นโดยเฉพาะการบริหารงานด้านบุคคลให้มีอำนาจตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

นิรันดร์ พรถาวร (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการพบว่า บุคลากร และองค์กรชุมชนมีความต้องการในการปฏิรูปโรงเรียนหรือสถานศึกษาเพราะเป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะทางด้านบุคลากรสื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย การมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเหมาะสม และยังพบว่ามีอุปสรรคในทางด้านการดำเนินงานกล่าวคือ การบริหารให้เป็นไปตามนโยบายได้อย่างสมบูรณ์ เพราะขาดงบประมาณ และระเบียบกฎหมายที่ล้าสมัย ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิรูปการศึกษา

ศักราช ฟ้าขาว (2540) ศึกษาเรื่องการปฏิรูปการบริหารการศึกษาตามทรรศนะของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม จังหวัดน่าน พบว่า ควรกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณลงไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยเริ่มในพื้นที่ที่มีความพร้อมก่อน แล้วค่อยกระจายไปในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ และทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารเห็นว่าควรให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามี

บทบาท และส่วนร่วมเป็นองค์คณะบุคคลที่มีกฎหมายรองรับ และควรปรับปรุงระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจดังกล่าวด้วย

เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ในส่วนของการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินงานทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานโดยรวมแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการนำหลักสูตรไปใช้และด้านการประเมินหลักสูตร โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง

สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2540) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้บริหาร และกรรมการโรงเรียนต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพตามความต้องการของชุมชน ตามแผนปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2539 ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1).-ครูผู้สอน ผู้บริหาร และกรรมการโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อจำแนกเป็นชั้น พบว่า ครูผู้สอน ผู้บริหาร และกรรมการโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งขั้นวางแผนการพัฒนาหลักสูตร และขั้นดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

2).-ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูตามความต้องการของชุมชนโดยส่วนรวมของครูผู้สอน ผู้บริหาร และกรรมการโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู ตามความต้องการของชุมชนไม่แตกต่างกัน

นภดล เดชโยธิน (2540) ศึกษาเรื่องปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามบัญญัติ 10 ประการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามบัญญัติ 10 ประการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายบัญญัติ พบว่า มีปัญหาในระดับมาก ในบัญญัติข้อที่ 5 ในประเด็นโรงเรียนขาดแคลนครูบางรายวิชา โรง

เรียนไม่มีงบประมาณจ้างครูหรือค่าตอบแทนวิทยากรท้องถิ่นที่เข้ามาช่วยสอน และปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้ครูขาดความรับผิดชอบในการสอน

อนุรักษ์ อุปพงษ์ (2540) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการปฏิรูปการศึกษาในจังหวัดสกลนคร พบว่า

1).-ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยกับการปฏิรูปโรงเรียน ด้านการจัดตั้งกรรมการโรงเรียน การประเมินความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน การสร้างแผนปรับปรุงโรงเรียน การปฏิบัติตามแผนให้เกิดผลจริง การรายงานความก้าวหน้าต่อประชาชน โดยเห็นด้วยในระดับมาก

2).-ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3).-แนวทางปรับปรุงแก้ไข ควรกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางให้ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้มากที่สุด

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2541) ได้ศึกษาวิจัยการปฏิรูปการศึกษาทางออกเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน พบว่า การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคน แต่ปัจจุบันมีข้อจำกัด และข้อบกพร่องมากไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพของครู สื่อการเรียนการสอน ความสามารถในเชิงจัดการ และการลงทุนเจตคติของผู้บริหารการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชน เครื่องมือในการประทับตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงก่อให้เกิดกระแสการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการบริหาร และการจัดการศึกษาให้มีเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน และอนาคตต่อไป

ลิปิการ์ พุ่มเต่ง (2541) ได้ศึกษาวิจัยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษาที่ 2 พบว่า ในภาพรวมคณะกรรมการยังตัดสินใจไม่ได้ว่า ได้ปฏิบัติงานจริงในทุกหน้าที่มากน้อยเพียงใดและเห็นว่าควรปฏิบัติให้มากในทุกหน้าที่ดังนี้ กำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน เสนอแนะแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหาร รับทราบความก้าวหน้า การดำเนินงาน ตามแผนของโรงเรียน ประสานงานกับองค์อื่นทั้งภาครัฐและเอกชน แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานสำหรับทัศนะต่อเจ้าหน้าที่ พบว่า คณะกรรมการมีทัศนะที่ดี ต่อหน้าที่ทุกหน้าที่

นิภา วรรณารัย์ (2541) วิจัยเรื่อง การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา : ศึกษากรณีโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่เกี่ยวกับหน้าที่ทั่วไป แนวคิด หลักการ ปรัชญา วิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนปานกลางในส่วนของ

คณะกรรมการที่เป็นข้าราชการครู ส่วนคณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นตัวแทนของชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่น้อยและเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ พบว่าตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยโดยเฉพาะเรื่องที่สำคัญ ที่เป็นหัวใจของบทบาทและภารกิจขององค์กรคณะบุคคลในลักษณะนี้ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวก็คล้ายคลึงกันกับข้อค้นพบเดิม ๆ ที่เคยมีเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรบุคคล รูปแบบเดิมที่สำนักงานคณะกรรมการตามการศึกษาแห่งชาติ เคยดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 นอกจากนั้นยังพบอีกว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตลอดจนปรัชญาแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการมีคณะกรรมการโรงเรียน ขาดงบประมาณ ขาดการนิเทศติดตาม แนะนำ กำกับติดตาม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

สุริยัน พลตื้อ (2541) ศึกษาเรื่องการดำเนินการตามยุทธศาสตร์หลักของการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ในส่วนของยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจ พบว่า โรงเรียนทุกขนาดดำเนินการอยู่ในระดับมาก สิ่งที่โรงเรียนทุกขนาดดำเนินการมากเหมือนกัน คือ การกระจายความรับผิดชอบงานโดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ดำเนินการมากเหมือนกัน คือ การจัดองค์การและสายงานให้สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางดำเนินการส่งเสริมให้ครูอาจารย์ดำเนินงานโดยใช้ดุลพินิจของตนเอง และปัญหาสำคัญที่พบ คือ ครูอาจารย์ไม่มั่นใจในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น และการปฏิบัติหน้าที่กรรมการบริหารโรงเรียน

บรม เวชสัสถ์ (2541) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโรงเรียนตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1).-การพัฒนาโรงเรียนตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า มีการพัฒนาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

2).-การพัฒนาโรงเรียนตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ของโรงเรียนที่พัฒนาดีเด่น เกี่ยวกับด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา พบว่า มีการปรับปรุงระบบบริหาร โดยจัดตั้งกรรมการปฏิรูปโรงเรียน นำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้เก็บข้อมูลสารสนเทศ จัดหาทุนการศึกษาและยกเว้นค่าเล่าเรียนสำหรับนักเรียนยากจน สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ มีการประชา

สัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนต่อชุมชน เร่งระดมทางเงินสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ต่อเนื่อง

กิญโญ ศรีวงศ์ษา (2541) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1).-การปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนกับครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนะต่อการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาด้านการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา สูงกว่าครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2).-ปัญหาในการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียน และครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ งบประมาณเพื่อการปรับปรุงโรงเรียนมีน้อย ไม่เพียงพอ ขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา ครูย้ายบ่อย และไม่มีครูมาแทนตามความต้องการของโรงเรียน ครูไม่เตรียมการสอน ไม่ใช้สื่อ และไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอน ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการทางภาษา การจัดสรรสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอกับนักเรียน ความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร กรรมการโรงเรียนและชุมชนมีน้อย

ประดิษฐ์ บุตราช (2541) ศึกษาเรื่องศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปี 2540 ของโรงเรียนที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การร่วมพัฒนาการศึกษาโดยกรรมการโรงเรียน หน่วยงาน องค์กรในท้องถิ่นและชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ประกอบ กุลบุตร (2541) ศึกษาเรื่องศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญที่มีต่อการให้บริการตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ในส่วนของการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญที่มีต่อการให้บริการตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า มีความพึงพอใจที่ไม่แตกต่างกัน

สานิตย์ พงษ์ประสพ (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะ การแก้ไขการนิเทศการศึกษาของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

1).-ปัญหาการนิเทศโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับกลาง

2).-ข้อเสนอแนะการแก้ปัญหา คือ ควรจัดอบรมผู้ที่มีหน้าที่นิเทศระดับอำเภอให้มีความรู้ความเข้าใจ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ขัดความขาดแคลนและความเหมาะสมร่วมกันวางแผนนิเทศทุกระดับ

สมชาติ นวสุขกุล (2541) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาด้านโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า

1).-การจัดสภาพแวดล้อม ผลการดำเนินการที่ดีที่สุด

2).-การสร้างความพร้อมในสถานศึกษา ผลการดำเนินการอยู่ในระดับดีมาก

3).-การจัดหาอุปกรณ์การเรียนอยู่ในระดับพอใช้

4).-การส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผลการดำเนินการอยู่ในระดับดีมาก

โสภณ มาตราสงคราม (2542) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น ต่อการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา พบว่า

1).-ข้าราชการครูมีความเห็นด้วยกับการปฏิรูปการศึกษาด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในระดับมาก

2).-จากการศึกษาหาแนวทางพัฒนาการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ข้าราชการครูมีความคิดเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวความคิดและการปฏิบัติให้มากที่สุด

ประสิทธิ์ ลาวิชัย (2542) ศึกษาเรื่องการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองลำพูน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยเป็นอย่างมากในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับด้านความเป็นอิสระในการบริหาร การใช้แผนยุทธศาสตร์ในการบริหาร และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร

จำเนียร ไตรมาตร (2542) ศึกษาเรื่องการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเงินรายได้ของโรงเรียนและการบริจาคของชุมชน และครูผู้สอนได้

พัฒนาหลักสูตรโดยการปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

ชัยยงค์ ภูเนตร (2543) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาต่อรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1).-ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นด้วยต่อรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาระดับสถานศึกษา

2).-บุคลากรทางการศึกษาเห็นด้วยต่อรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3).-ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ฉิ้น บัวบาน (2543) ศึกษาเรื่องศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1).-ส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่า อบต. ยังไม่สามารถจัดการศึกษาเองได้เพราะขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ทางการจัดการศึกษา อบต. ควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียน วัสดุครุภัณฑ์และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารโดยการเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน

2).-ส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่า อบต. ควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นพิเศษในทุกด้าน ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมอาชีพหลักสูตรระยะสั้นแก่ประชาชน โดยร่วมกับองค์กรอื่น และควรเป็นผู้ประสานให้มีการจัดกลุ่มเรียน กศน. ให้แก่ประชาชนอย่างเพียงพอและทั่วถึง

3).-การส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่า อบต. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนโดยการใช้หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่สามารถใช้ประกอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มองค์กรประชาชน และการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น การอบรมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ครอบคลุมภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบ

เกษตรชัย และหีม (2545 : 151-163) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดยะลา พบว่า

1).-ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดยะลามีความคิดเห็นต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง

2).-ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดยะลาตามตัวแปรเพศและประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาทั้งหมดมีความคิดเห็นต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน

3).-ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดยะลาตามตัวแปรอายุ ศาสนา และระดับสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน

4).-ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดยะลาตามตัวแปรวุฒิการศึกษา ประเภทสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่างานวิจัยต่าง ๆ ได้พบและมุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้โรงเรียนและท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการศึกษา โดยคณะบุคคลร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแผนงานโครงการของโรงเรียน ซึ่งได้ร่วมกันจัดทำขึ้นตามระบบและกระบวนการบริหารการศึกษา

นอกจากนั้นยังเห็นว่าการจัดระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การจัดการศึกษาได้มีคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งนี้ต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพประกอบกับการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย ซึ่งกระบวนการในการกระจายอำนาจให้โรงเรียนมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารด้านบุคลากร การเงิน งบประมาณ และการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนโดยมีการวางแผนอย่างมีระบบ และนำแผนมาใช้เป็นหลักในการปรับปรุงโรงเรียน ทั้งนี้ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินงานในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่องด้วยจึงจะทำให้โรงเรียนเกิดการปฏิรูปที่แท้จริงและยั่งยืน